

Zodpovednosť médií a etika v meniacich sa médiách

Parlamentné zhromaždenie

1. Parlamentné zhromaždenie pripomína, že sloboda prejavu v médiách je nutným predpokladom demokratickej spoločnosti a predstavuje nevyhnutnú požiadavku pre pokrok spoločnosti a pre rozvoj každého jednotlivca. Sloboda prejavu sa v plnom rozsahu aplikuje iba za predpokladu splnenia podmienok a obmedzení, ktoré predpokladá Európsky dohovor o ľudských právach (ETS č. 5)
2. Nakoľko uplatnenie tejto slobody prináša so sebou povinnosti a zodpovednosť, Zhromaždenie víta Deklaráciu o chovaní novinárov, ktorú prijala Medzinárodná federácia novinárov, ako aj etické kódexy, ktoré prijali novinári a médiá na národnej úrovni vo všetkých členských štátoch. Takéto kódexy sú dobrovoľným prejavom profesionálnej dôkladnosti novinárov, ktorí kladú dôraz na kvalitu a mediálne výstupy tak, aby korigovali svoje chyby a aby sa zodpovedali verejnosti.
3. Oceňujúc praktické iniciatívy zo strany novinárov a ich profesionálnych organizácií na presadzovanie vyšších etických štandardov, ako napríklad Iniciatíva za etickú žurnalistiku Medzinárodnej federácie novinárov, ktorá bola prijatá na Svetovom kongrese v Moskve v roku 2007 a ktorú podporuje Európska Únia a Rada Európy sa Zhromaždenie odvoláva na svoju Rezolúciu 1003 (1993) o etike žurnalistiky a so znepokojením konštatuje, že meniace sa mediálne prostredie kladie nároky na novinársku etiku a že etické kódexy nie sú prísne dodržiavané zo strany novinárov.
4. Zhromaždenie je znepokojené zvýšeným výskytom prejavov rasizmu a nenávisťných rečí v Európe a pripomína členským štátom, že musia existovať vnútroštátne zákony proti vojnej propagande a podpore národnej, rasovej alebo náboženskej nenávisťi, ktorá znamená podnecovanie k diskriminácii, nepriateľstvu alebo násiliu podľa Článku 20 Dohovoru Organizácie Spojených národov o občianskych a politických právach, ako aj proti šíreniu myšlienok založených na rasovej nadradenosti alebo nenávisťi a podnecovanie k rasovej diskriminácii podľa Článku 4 Medzinárodného dohovoru Organizácie spojených národov o potieraní všetkých foriem rasovej diskriminácie.
5. Novinári pracujú v mnohých častiach Európy za podmienok, ktoré sú právne neisté a finančne slabé, často ako samostatne zárobkovo činné osoby, čím sa stávajú viac zraniteľnými voči tlaku na ich prácu zo strany tretích osôb. Mnohé mediálne výstupy (agentúry) majú finančné problémy v dôsledku zníženému okruhu čitateľov, poslucháčov alebo divákov z dôvodu nárastu internetových médií a často menej ziskových obchodných modelov, čím znižujú vydavateľskú nezávislosť takýchto médií. Navyše novinári a agentúry/mediálne výstupy sú stále viac ohrozované organizovaným zločinom, terorizmom a ozbrojenými konfliktmi, ktoré celkovo ohrozujú ich prácu.
6. S odvolávkou na svoju Rezolúciu 1577 (2007) „K dekriminalizácii ohovárania“ Zhromaždenie pripomína členským štátom, že vyhlásenia alebo tvrdenia v médiách, dokonca i keď sa ukážu ako nepresné, by nemali byť trestne stíhateľné, za predpokladu, že

Rezolúcia 2066 (2015)

boli urobené bez vedomia ich nepresnosti, bez úmyslu spôsobiť škodu a ich pravdivosť bola preverená s riadnou starostlivosťou.

7. S odvolávkou na svoje Odporúčanie 1878 (2009) o financovaní verejnoprávneho vysielania, Zhromaždenie znovu zdôrazňuje, že vysielatelia verejnoprávneho vysielania musia byť dôležitým verejným zdrojom nezaujatých informácií a rôznych politických názorov, musia fungovať za vysokých vydavateľských štandardov objektivity, spravodlivosti a nezávislosti od politických a ekonomických zásahov. Preto Zhromaždenie uvítalo a podporuje Vydavateľské zásady a usmernenia zo strany Európskej únie vysielateľov a vyzýva členské štáty aby zabezpečili aby ich uvedené verejnoprávni vysielatelia implementovali.
8. S odvolávkou na svoju Rezolúciu 1438 (2006) o slobode tlače a pracovných podmienkach novinárov v konfliktných zónach, Zhromaždenie pripomína členským štátom, že novinári musia byť považovaní za civilistov podľa Článku 79 Protokolu I. Ženevského dohovoru z roku 1949, za predpokladu, že nevyvíjajú žiadne aktivity, ktoré by nepriaznivo ovplyvnili ich status ako civilných osôb a vyzýva všetky médiá aby verejnosti jasne označili, ktoré správy sú od vojnových korešpondentov, ktorí sú začlenení do vojenských alebo bezpečnostných síl.
9. S odvolávkou na svoju Rezolúciu 2001 (2014) o násilí v a prostredníctvom médií, Zhromaždenie víta samoregulačné mechanizmy vysielateľov a filmu a herného priemyslu na ochranu menších pred násilím dobrovoľným prispôbením obsahu. Agentúry/výstupy z médií sú z vydavateľského hľadiska zodpovedné za to, aby zabezpečili, aby násilnícky obsah médií nebránil dôstojnosti ľudskej osoby ani nenarušoval fyzický, mentálny alebo morálny rozvoj detí a mladistvých.
10. Vzhľadom na exponenciálny nárast internetových médií a s tým súvisiace zmeny vnútorných štruktúr agentúr/mediálnych výstupov, Zhromaždenie je presvedčené, že agentúry/mediálne výstupy by mali hrať kľúčovú úlohu pri definovaní a dodržiavaní profesionálnych štandardov ich pracovníkov ako aj tých, ktorí prispievajú k obsahu ich médií. V tejto súvislosti by mediálne výstupy/agentúry mali stanoviť firemné etické kódexy a mali by vytvoriť mediálnych ombudsmanov ako aj mechanizmy na podávanie a vybavovanie sťažností alebo iné reakcie ich čitateľov, poslucháčov alebo divákov z hľadiska dodržiavania takýchto firemných kódexov.
11. Zhromaždenie uznáva samoreguláciu pomocou médií ako prostriedkov na obmedzenie vplyvu štátu a iných sektorov spoločnosti na obsah médií. Navyše samoregulačný mechanizmus môže umožniť mimosúdne urovnanie sporov o obsahu médií. Avšak Zhromaždenie upozorňuje členské štáty, že obmedzenia slobody prejavu a informácií (šírených) prostredníctvom médií zo strany štátnych orgánov musia byť predpísané zákonom, musia sledovať objektívne ciele a musia byť pre demokratickú spoločnosť potrebné. Samoregulácia médií musí byť skôr na dobrovoľnej a etickej báze, než právne záväzná.
12. Samoregulačné systémy médií sa v jednotlivých štátoch vyvinuli rôzne, v závislosti na politických, kultúrnych a právnych tradíciách. V mnohých krajinách existujú systémy ko-regulácie, pričom vnútroštátna legislatíva stanovuje právny rámec pre etiku

Rezolúcia 2066 (2015)

samoregulácie médií. Tam, kde také systémy zahrnujú možnosť vyrubiť pokuty a iné tresty, Európsky dohovor o ľudských právach, sa aplikuje osobitne Článok 10 a musí byť dodržaný.

13. Zhromaždenie preto vyzýva mediálne agentúry/mediálne výstupy, ich pracovníkov a ich organizácie aby zvýšili mieru dobrovoľného dodržiavania svojich etických kódexov a svojich mechanizmov na analýzu prípadov porušenia takých kódexov, s ohľadom na poskytnutie primerané odškodnenie tým, ktorí boli dotknutým takým porušením. Za týmto účelom Zhromaždenie vyzýva Združenie nezávislých tlačových rád (Alliance of Independent Press Councils) Európy, aby posilnilo koordináciu medzi svojimi členmi, aby zvýšilo etické štandardy v Európe, aby podporovalo cezhraničné riešenie sťažností a zvyšovalo povedomie európskych užívateľov médií.
14. Zhromaždenie vyzýva Európsku Úniu, aby spolupracovala s Radou Európy pri propagácii samoregulácie médií, napríklad rozširovaním štandardov Smernice pre audiovizuálne mediálne služby za hranice Európskej Únie, ako sa o to pokúsil Európsky dohovor o cezhraničnej televízii (European Convention on Transfrontier Television) (ETS č. 132) ale aj prostredníctvom aktivít praktickej spolupráce s národnými asociáciami médií a novinárov.
15. stickým od začiatku vyhlasuje, že tlač hrá základnú úlohu pri podpore debaty o veciach verejného záujmu ; debaty takého druhu – čo možno najotvorenejšie – sú pre demokraciu životne dôležité.
16. Zhromaždenie upriamuje pozornosť na svoju Rezolúciu 1003 (1993) o etike žurnalistiky a zdôrazňuje, že tí, ktorí uplatňujú právo slobody prejavu majú tiež povinnosti a záväzky. Musia konať v dobrej viere a poskytovať presné, dôveryhodné informácie, v súlade s etikou novinárov.
17. Ako je stanovené v súdnej praxi (prípadovom práve - case law) Európskeho súdu pre ľudské práva (Súd), Článok 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach (ETS č. 5) zaručuje slobodu prejavu nielen vo vzťahu k „informáciám“ alebo „myšlienkam“, ktoré sú kladne prijímané alebo považované za neurážlivé alebo indiferentné, ale aj tie, ktoré urážajú, šokujú alebo prekážajú.
18. Zhromaždenie konštatuje, že sloboda prejavu nie je obmedzená a že sa môže ukázať, že je nutné aby štát zasiahol do demokratickej spoločnosti, za predpokladu, že existuje pevný právny základ a že je to jasne vo verejnom záujme, v súlade s Článkom 10, odsek 2 Európskeho dohovoru o ľudských právach.
19. Antidefamačné zákony sledujú legitímny cieľ ochrany dobrého mena a práv iných. Napriek tomu Zhromaždenie vyzýva členské štáty aplikovať tieto zákony s maximálnym obmedzením nakoľko môžu vážne ohroziť slobodu prejavu. Z tohto dôvodu zhromaždenie trvá na tom aby existovali procedurálne zábezpeky, ktoré by umožnili komukoľvek obvinenému z ohovárania zdôvodniť svoj vyhlásenia aby sa zbavili trestnej zodpovednosti.

Rezolúcia 2066 (2015)

20. Navyše, vyhlásenia alebo tvrdenia, ktoré boli vykonané vo verejnom záujme, dokonca ak sa ukáže, že sú nepresné, by nemali byť trestne stíhateľné, za predpokladu, že boli urobené bez vedomia ich nepresnosti. Bez úmyslu spôsobiť škodu a ich pravdivosť bola preverená s riadnou starostlivosťou.
21. Zhromaždenie využíva skutočnosť, že v celom rade členských štátov je trestné stíhanie za ohováranie zneužívané v tom, na čo možno nazerať ako na pokusy zo strany orgánov umlčať kritiku médií. Také zneužívanie – vedúce k skutočnej samo cenzúre médií a spôsobujúce postupné zužovanie demokratickej debaty a cirkulácie všeobecných informácií – bolo hlásené hlavne v Albánsku, Azerbajdžane a Ruskej Federácii.
22. Zhromaždenie sa zhoduje s jasným stanoviskom, ktoré zaujal Generálny tajomník Rady Európy, ktorý hlásil hrozby trestného stíhania za nactiutrhávanie ako „osobitne zákerná forma zastrašovania“. Zhromaždenie vidí takéto vyšínuté používanie antidefamačných zákonov ako neprípustné.
23. Zhromaždenie taktiež víta snahy Zástupcu pre slobodu médií Organizácie pre bezpečnosť a spoluprácu v Európe (OBSE) v prospech dekriminalizácie defamácie a jeho neochabujúce úsilie o slobodu médií.
24. Konštatuje s veľkou obavou, že v mnohých členských štátoch zákon umožňuje trest odňatia slobody za ohováranie a že niektoré ho stále v praxi uplatňujú – napríklad Azerbajdžan a Turecko.
25. Každý prípad trestu odňatia slobody pracovníkovi médií je neprípustnou prekážkou slobody prejavu a znamená to, že napriek skutočnosti, že ich práca je vo verejnom záujme, nad novinármi stále visí Damoklov meč.
26. V dôsledku toho, Zhromaždenie zaujalo stanovisko, že tresty odňatia slobody za ohováranie by mali byť zrušené bez ďalšieho odkladu. Osobitne, nabáda štáty, ktoré ešte stále umožňujú trest odňatia slobody – hoci tresty odňatia slobody nie sú skutočne uvalené.
27. Zhromaždenie rovnako odsudzuje nadmerné odškodné za spôsobenú škodu a podiel na prípadoch ohovárania a poukazuje na to, že priznané náhrady škody v neprímeranej výške môžu byť tiež v rozpore s Článkom 10 Európskeho dohovoru o ľudských právach.
28. Zhromaždenie si je vedomé toho, že zneužitie slobody prejavu môže byť nebezpečné, ako ukazujú dejiny. Ak bolo nedávno potvrdené v rámcovom rozhodnutí aplikovateľné na členské štáty Európskej Únie, musí byť možné trestne stíhať tých, ktorí vyzývajú k násiliu (podnecujú násilie), podporujú negacionizmus alebo rasovú nenávisť, chovanie, ktoré popiera hodnoty pluralizmu, tolerancie, otvorenosti, ktoré podporujú Rada Európy a Európsky dohovor o ľudských právach.

Rezolúcia 2066 (2015)

29. V neposlednom rade by Zhromaždenie chcelo ubezpečiť o tom, že ochrana zdrojov novinárov je v najvyššom verejnom záujme. Novinári, ktorí sú tresne stíhaní pre ohováranie, musia mať dovolené chrániť svoje zdroje alebo predložiť dokument na svoju vlastnú obhajobu bez toho aby museli preukázať, že ho získali prostredníctvom zákonných kanálov.
30. V súlade s vyššie uvedeným Zhromaždenie vyzýva členské štáty aby:
- 30.1. Neodkladne zakázali tresty odňatia slobody za ohováranie
 - 30.2. Zaručili, aby nebolo trestné stíhanie za ohováranie zneužívané a zabezpečiť nezávislosť trestného stíhania v týchto prípadoch;
 - 30.3. Presnejšie definovali pojem ohovárania vo svojej legislatíve tak aby sa vyhli svojvoľnému aplikovaniu práva a zabezpečili aby občianske právo poskytlo efektívnu ochranu dôstojnosti osôb, ktorých postihlo ohováranie,
 - 30.4. V súlade s Odporúčaniami Všeobecnej politiky č.7 Európskej komisie proti rasizmu a intolerancii (ECRI) urobiť z toho trestný čin verejného podnecovania k násiliu, nenávisti alebo diskriminácii alebo ohrozovať individuálnu skupinu ľudí z rasových dôvodov, farby pleti, jazyka, náboženského vyznania, národnosti alebo národného alebo etnického pôvodu, kde tie pôsobia.
 - 30.5. Zviesť trestnú zodpovednosť za trestný čin nenávistných rečí a propagáciu negacionizmu trestom odňatia slobody;
 - 30.6. Odstrániť zo svojej legislatívy akúkoľvek zvýšenú ochranu pre verejných činiteľov v súlade s precedenčným právom/judikatúrou a osobitne vyzýva:
 - 30.7. Zabezpečiť aby podľa ich legislatívy osoby stíhané pre ohováranie mali primerané prostriedky na svoju obhajobu, osobitne, prostriedky založené na preukázaní pravdivosti ich tvrdení a na všeobecnom záujme a osobitne vyzýva Francúzsko aby zmenilo alebo zrušilo Článok 35 svojho zákona zo dňa 29. júla 1881, ktorý poskytuje neodôvodnené výnimky, ktoré bránia žalovanej osobe preukázať pravdu domnelého ohovárania;
 - 30.8. Stanoviť rozumné a primerané maximá pre náhradu škody a podiel na prípadoch ohovárania tak aby nebola ohrozená schodnosť orgánu média žalovanej osoby
 - 30.9. Poskytnúť vhodné právne záruky proti priznanej náhrade škody a podielu, ktoré nie sú úmerné skutočne utrpenej ujme;
 - 30.10. Uviesť svoje zálohy do súladu s precedenčným právom/judikatúrou Súdu pokiaľ sa týka ochrany zdrojov novinárov.
31. Zhromaždenie vyzýva profesionálne organizácie novinárov, aby vypracovali kódexy novinárskej etiky, pokiaľ tak už neurobili;
32. Ďalej víta podnety tureckým orgánom na zmenu Článku 301 Tureckého trestného zákona týkajúce sa „ očerňovania tureckosti“ a veľmi odporúča týmto orgánom aby toto neodkladne vykonali.